

Klima- Og Miljødepartementet
Postboks 8013 DEP
0030 Oslo

Vår ref.
25/2379 - 3

Deres ref.

Saksbehandler
Kristian Lund-Vang

Dato
04.06.2025

Høring - Tiltaksplan Knutshø

Kommunestyret har i møte 22.05.2025 fattet følgende vedtak 39/25
Kommunestyret i Alvdal avgir høringsuttalelse til tiltaksplanen for Knutshø villreinområde som saksvurderingen uttrykker.

Klage på vedtak:

Du har rett til å klage på vedtaket som du har fått melding om.
Klagefristen er 3 uker fra du mottok melding om vedtaket. Dersom du klager for sent, kan vi se bort fra klagen. Du kan søke om å få forlenget fristen.

I klagen må det presiseres hvilket vedtak det klages over, hva som er årsaken til klagen og evt. hvilke endringer som du ønsker. Det bør også opplyses om eventuelle andre forhold som kan ha betydning for klagen. Klagen må undertegnes.

Klagen skal sendes til kommunen, som vil vurdere saken på nytt. Dersom vedtaket opprettholdes helt eller delvis, vil saken bli oversendt til **<felt for utfylling>xxxxx**, som er klageinstans, for endelig avgjørelse.

Du har anledning til å se dokumentene i saken. Du må i tilfelle ta kontakt med oss. Vi vil også kunne gi nærmere opplysninger om framgangsmåten ved klagebehandlingen.

Med hilsen

Kristian Lund-Vang
Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Saksframlegg

Vår ref.: 25/2379 - 2	Dato: 12.05.2025	Saksbehandler: Kristian Lund-Vang
Behandling av saken:		
Saksnr. 39/25	Utvalg Kommunestyret	Møtedato 22.05.2025

Høring - Tiltaksplan Knutshø

Kortversjon av saken

Klima- og miljødepartementet har sendt ut tiltaksplan for Knutshø villreinområde på høring, med høringsfrist 4. juni. Departementet har sendt et høringsutkast med 40 ulike tiltak som berører Knutshø villreinområde.

Kvalitetsnormen på villrein er et kunnskapssystem som klassifiserer villreinområdene etter 3 delnormer. Bestandsforhold, lavbeite og leveområder og menneskelig påvirkning. Knutshø villreinområde ble i 2022 klassifisert til dårlig kvalitet etter at bestandsforhold med lav kalvandel pr simle, samt nedadgående vektorer i tillegg til dårlig arealutnyttelse og lite funksjonelle trekkpassasjer førte til rød klassifisering som er dårlig kvalitet.

Departementet har sendt ut et utkast med forslag til 40 tiltak som skal bedre tilstanden og forholdene til villreinen i Knutshø. Denne saken tar i hovedsak for seg tiltak som berører Alvdal kommune. Det er mange hensyn som skal ivaretas i denne saken, men det er viktig at landbruksinteressene og øvrig eksisterende næring tas hensyn til. Det er viktig å få på plass tiltak som sikrer overlevelsen til villreinen over tid, i tillegg er det mange lokale hensyn som skal tas og vurderes i denne saken. Noen forslag til tiltak kan oppfattes som inngripende for næringsutøvere og lokalbefolkning, men det er viktig at en starter med mildeste form for tiltak først før en tar i bruk sterkere virkemidler, slik at bruken av området kan fortsette slik vi har vurdert den i denne saken. Derfor er det bra at det legges opp til mye frivillighet for å gjennomføre tiltakene. Se saksvurderingen for enkelttiltak som kan berøre Alvdal kommune.

Vedlegg

Høringsbrev - Forslag til tiltaksplaner etter kvalitetsnormen for villrein i 12.05.2025

Knutshø, Snøhetta og Rondane villreinområder

Vedlegg 1 - Forslag til tiltaksplan for Knutshø villreinområde 12.05.2025

Saksopplysninger

Klima- og miljødepartementet har sendt utkast til tiltaksplan for kvalitetsnormen for villrein i Knutshø på høring. Høringsfristen er 4. juni 2025. Forslaget til tiltaksplan for Knutshø er ikke i seg selv et

juridisk bindende dokument, men en samlet plan for tiltak som skal gjennomføres av myndigheter fra statlig til kommunalt nivå. I tillegg legges det opp til at flere av tiltakene i planen er basert på frivillighet. Dette kan eksempelvis være tiltak som berører grunneierinteresser og veilag. I denne saken vil fokuset være på tiltak i tiltaksplanen for Knutshø villreinområde som i hovedsak kan berøre Alvdal kommune direkte eller indirekte. Tiltaksplanen er et stort og omfattende dokument. Med bakgrunn i tidligere informasjon og kommunens administrative deltakelse i prosessen kommenteres tiltak av betydning for egen kommune i denne saken.

Tiltaksplanene bygger på fag grunnlag utarbeidet av ei prosjektgruppe via et lengre arbeid ledet av Statsforvalterene i Trøndelag og Innlandet. I prosjektgruppa for tiltaksplan Knutshø hadde Tynset og Alvdal kommune med en administrativ representant hver. Tynset bidro med den planfaglige kompetansen, og Alvdals representant den landbruksfaglige, samt vilt- og miljø. Etter at faggrunnlaget ble oversendt Klima og Miljødepartementet har det vært avvikla åpne folkemøter. Det har vært avviklet innspillmøter på Teams med berørte organisasjoner, andre interessenter og kommuner. Administrasjonen har også deltatt på innspillmøter administrativt på Teams for Knutshø. Departementet har gjort flere endringer i innhold og fremstilling av tiltak i forhold til forslaget som ble oversendt fra prosjektgruppa til Statsforvalteren i Trøndelag til departementet.

Tiltaksplanen er ikke et juridisk bindende dokument, men en samlet plan for forslag til tiltak som skal gjennomføres av myndigheter på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå samt øvrige organisasjoner og ikke minst grunneier/rettighetshavere. Planen er et omfattende dokument der tiltaksplanen ligger som vedlegg i sin helhet.

Knutshø villreinområde har gjennom kvalitetsnormen for villrein blitt kvalifisert til rød tilstand som er dårlig kvalitet. Det er utfordringer med bl.a. lave kalvevekter, for få simler pr kalv, arealutnyttelse og ikke funksjonelle trekkpassasjer i villreinområdet. I tiltaksplanen er det satt opp og vurdert tiltak som skal bedre forholdene for reinen med tanke på utfordringene reinen står i. Kvalitetsnormen for villrein er gjennomgått med Alvdal kommunestyre tidligere, i tillegg til faglig representant for villreinsenteret på Hjerkin som har holdt innlegg i kommunestyret 2024/2025.

Saksvurdering

Villreinområdene i Norge slik vi kjenner dem i dag har gjennomgått en vesentlig habitatsfragmentering (oppdeling) gjennom utviklingen i Norge de siste 1000 år. Vi har hatt en befolkningsvekst, utviklet distrikts-Norge med bosetting veier og øvrig infrastruktur, Vannkraftmagasiner, store hytteområder, skiløyper, DNT hytter og løypenett, reindrift og ikke minst menneskeskapte klimaendringer med nedising av vinterbeiter og varmere vær. Alt dette har ført til en oppsplitting av reinens naturlige leve- og vandringsmønster. Etter hvert som leveområdene har blitt oppsplitta har det oppstått nye vandrings og trekkmonstre innenfor hvert enkelt område. Reinen oppholder seg og bruker nå mindre områder innenfor det enkelte villreinområde. Det er godt dokumentert at villreinen trenger store sammenhengende områder der den kan bevege seg mellom sommerbeiter, vinterbeiter og kalvings- og oppvekstområder. Villreinen skyr mennesket og barrierer mot trekk vil redusere hvor mye beiteområder som er tilgjengelige. Dersom reinen oftere havner på flukt svekkes beiting og næringsopptak, og energi går tapt. Dette igjen vil svekke både kondisjon og overlevelse. Alle faktorene nevnt her bidrar til å gjøre det vanskeligere å være villrein. Det er gjort et grundig arbeid med tiltaksplanene for villrein i flere av villreinområdene i Norge, og det skal lages tiltaksplaner for alle villreinområdene. Målsettingen er klar, tilstanden og leveforholdene til villreinen skal bedres.

Det har kommet inn veldig mange innspill til tiltak gjennom arbeidet med et utkast til tiltaksplan. Alle innspill er bearbeidet og gjennomgått i prosessen. Det vil alltid være noen som ikke er fornøyd med tiltakene som kommer i en slik plan, men muligheten for diskusjon og involvering har vært til stede for alle berørte og interesserte. Statsforvalter og departement skal ha ros for en bred og god prosess som har involvert berørte parter i saken, også kommunene rundt Knutshø villreinområde.

Vurderinger på foreslåtte tiltak som kan ha betydning for Alvdal kommune:

Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet. Kommunal- og distrikts departement har i samråd med berørte departementer fastsatt statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet (SPRAM). De statlige planretningslinjene følger opp de nasjonale forventningene, og gir flere retningslinjer som har betydning for villreinen og dens leveområder. Alvdal kommune har vesentlige arealer innenfor Knutshø og Sølnekletten villreinområder. Med nye retningslinjer vil det bli en høy terskel for inngrep i villreinområder. I tillegg nevner departementet at det bl.a. legges opp til fortetting av eksisterende områder, før en tar i bruk nye områder til fritidsboliger. Statlige retningslinjer innenfor arealbruken i villreinområder vil føre til likebehandling på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Administrasjonen støtter vurderingen.

Revisjon av kommunale planer (planvask). Tiltaket forutsetter frivillig tilslutning fra kommunene, departementet legger samtidig opp til tilskudd til planvask i budsjettet til Klima og Miljødepartementet som kommunene kan søke på for å gjennomføre tiltaket. Tilskudd til revisjon av arealplaner i kommunene er positivt, dette kan også bidra til en mer regelmessig rullering av arealplaner. Kommunestyret har i sin planstrategi vedtatt oppstart med revidering av kommuneplanens samfunns- og arealdel i 2025.

Vurdere om villreinnemda bør gjøres til høringspart i alle dispensasjonssaker som berører villreinen i Knutshø. Tiltaket vil antageligvis føre til lengre saksbehandlingstid i enkeltsaker. Kommunene har gjennom tidligere forvaltning av saker innenfor villreinområdet forvaltet området slik at det er verdt å ta vare på. Med bakgrunn i tidligere erfaring er kommunens selvstyre ofte den som har lokalkunnskapen om enkeltsaker, og forvalter dette minst like godt som et høyere forvaltningsnivå. Det er mulig å forenkle byråkratiet med felles retningslinjer på mange fagområder der det kan komme dispensasjonssaker. Slik at en dispensasjonssøknad ikke tar unødvendig lang tid, og kan behandles av den enkelte kommune uten en lengre høringsprosess. Villreinnemda kan for eks. stå som fast kopimottaker på alle dispensasjonsvedtak fra kommunene, nemda har klagerett og kan benytte seg av den ved uenighet.

Styrking av Norsk villreinsenter som kompetansesenter for villrein. Det er positivt å styrke kunnskapen om villrein, slik at en har et fagsenter som et rådgivende organ. Alvdal kommune vurderer at det kan være et alternativ å styrke kommunene rundt villreinområdene med økonomiske ressurser til å jobbe med villreinforvaltningen lokalt. Kommuner med villreinområder har jobbet godt med forvaltning av villreinområdene i veldig mange år, dette er tilleggsoppgaver til øvrige kommunale oppgaver i trange tider for mange kommuner. For Alvdal sin del, er vi representert i administrative utvalg, politisk valgte utvalg og arbeidsgrupper m.m. i flere villreinområder. Alle oppgavene medfører en kostnad for en kommune med villreinområder som må dekkes inn via ordinært driftsbudsjett. Det kan føre til nedprioritering av slike oppgaver i enkelte kommuner.

Stopp- og parkeringsforbud på veier i villreinområdet i barmarkssesongen. Det virker å være bred enighet om at tilstanden til villreinen må forbedres. Et stopp- og parkeringsforbud kan virke inngripende på folks bruk av villreinområdet, men det vil antageligvis minske barrierene for reinen med å trekke over seterveiene. De fleste brukere av veiene klarer å tilpasse seg dersom det legges til rette for greie parkeringsmuligheter utenfor stopp- og parkeringsforbudssonene. Svært få har behov for å stoppe eller parkere midt i de registrerte villreintrekkene i Knutshø. Lokale veilag i Knutshø må involveres og få delta i planleggingen av et eventuelt stopp- og parkeringsforbud på seterveiene. Rødalsveien i Tynset og Alvdal er en setervei som benyttes av flere brukergrupper som bl.a. landbruksinteresser, øvrig primærnæring, fiskere, jegere, fjellfolk og turister. Pr i dag benyttes det registrerte villreintrekket over Rødalsveien i mindre grad av villreinen. Men med kunnskapen vi har om villreinens vandringsmønster i Knutshø fra tidligere tider, samt målsettingen om at alle områder i Knutshø skal tas i bruk igjen av villreinen, har tiltaket relevans. Tynset kommune forutsetter at Rødalen setersameie tas med i planleggingen og tilretteleggingen av tiltaket som omfatter Rødalsveien. Fritidsfisket er viktig i Rødalen, slik at det naturligvis må legges til rette for

parkering for fiskere i Rødalen. I tillegg går vi ut fra at et stopp- og parkeringsforbud ikke gjelder i forbindelse med sauesanking, beitebrukere som sanker sau må ha muligheten til å stoppe i sauesanking.

Avslutte eller redusere omfanget av vinterbrøyting av Sjøliveien. Villreinen bruker områdene rundt Savalen, det skytes rein i reinsjakta på Gråvola øst for sjøen stort sett årlig. I tillegg observeres simler og kalver om sommeren i området Belsvika/Hardneset og faktisk innimellom på bl.a. Skolholmen i Savalsjøen. Det er antageligvis flere grunner til at reinen foretrekker å være i dette området etter kalving som for eks. godt skjul og lite trafikk fra folk. Det observeres rein til alle årstider rundt Savalen i Tynset og Alvdal, men kanskje minst observasjoner vinterstid. Vi antar at forvaltningen har bedre oversikt over bruken av leveområdet gjennom året. Savalsjøen benyttes av fiskere hele året og isfiskere er på sjøen daglig. Tilgjengeligheten for isfiskere må ivaretas i vintersesongen. Tiltaket blir vanskelig å gjennomføre frivillig, dersom ikke parkering for de som driver isfiske videreføres. Om tiltaket med ikke å brøyte hele Sjøliveien om vinteren kan få en positiv effekt på villreintrekket, er i dag trolig liten. Det kan gi en positiv effekt ettersom ferdselen i det registrerte villreintrekket antageligvis vil gå ned. Dette under forutsetning av at reinen tar i bruk området vinterstid igjen mer fast. Men administrasjonen er noe forundret at det er forslag om restriksjoner på veien på østsida av sjøen, da den vinterbrøyta veien på vestsida i Tynset og Alvdal ikke nevnes med et ord i tiltaksplanen. Reinen må krysse vegen i vest før den kommer til veien i øst. Biltrafikken på veiene forbi trekkrutene vinterstid er av beskjedne karakter, men trafikken innenfor bomringen er stor rundt Savalen. Spesielt i forbindelse med regulerte hyttefelt. Det er krevende å holde veier i dette området åpne vinterstid, så det kreves regelmessig brøyting. Dersom deler av Sjøliveien skal vinterstenges vil både trafikken og deretter inntektene som bidrar til årlig veivedlikehold gå ned. Skal tiltaket gjennomføres må veilaget kompenseres økonomisk for et eventuelt inntektstap. Etter den informasjonen og kunnskapen administrasjonen sitter med, er trekkpassasjene midt over sjøen og i nord, mer i bruk enn det registrerte trekket i sørøst. Dette underbygges også av gamle fangstsystemer i området. Alternativet med å ikke vinterbrøyte Sjøliveien helt i sør, vil nok få mange brukere av veien til å reagere. Det er også noen hytter som mister sin vei vinterstid til hytta. Vi antar tiltaket har minimal effekt pr i dag, og bør i stedet vurderes i sterkere grad om reinen begynner å ta i bruk området igjen. Vi antar det er større aksept for å ikke gjennombrøyte Sjøliveien i vintersesongen. Å spare en trekkkorridor midt på sjøen vil være en bedre løsning, slik at en kan brøyte inn et stykke fra nord og sørsida uten gjennombrøyting.

FOU prosjekt om villreinens arealbruk og genetiske tilhørighet i Savalen. Administrasjonen støtter tiltaket, økt kunnskap vil bidra til en bedre og mer riktig utvikling og forvaltning av områdene rundt Savalen i Tynset og Alvdal. Det observeres villrein helt ned mot elva Tunna langs rv.3 i Tynset om sommeren og høsten, som oftest enkeltdyr og bukker, observasjonene viser at en har behov for økt kunnskap om arealbruken. Økt kunnskap om arealbruken vil kanskje gjøre arealplanleggingen enklere, og føre til at utviklingen av områder i Tynset og Alvdal spesielt med tanke på fritidsbebyggelse og annen turisme blir ivaretatt.

Inngå samarbeid med beitenæringen for å vurdere tiltak som plassering, utsetting og reduksjon av saltsteinsplasser, parasittbehandling før beiteslipp, områdebruk mv. Tynset og Alvdal kommuner har et stort antall sau på beite i Knutshø villreinområde, både langt inne i fjellet og i randsonen. Utmarksbeitet er viktig i en landbrukskommune som Alvdal, det må forutsettes at disse tiltakene gjøres sammen med beitenæring og fagrelaterte instanser. I tillegg må det forutsettes at dette ikke fører til økte kostnader for den enkelte beitebruker.

FOU- prosjekt i Rondane, Knutshø eller Snøhetta om rovvilt og villrein. Tynset og Alvdal kommuner er med i skadefellingssamarbeidet i N-Ø. Det er tatt ut over 350 store rovdyr i deltakerkommunene i dette prosjektet siden 2006. Etter effektiviseringsprosjektet startet i 2018, er uttaket 187 stk ulv, jerv, bjørn og gaupe i samarbeidskommunene i skadefellingssamarbeidet (Tynset, Alvdal og Folldal i tillegg til 4 kommuner som ikke grenser til Knutshø). Med bakgrunn i dette og tapsstatistikk på sau, i

tillegg til predasjon fra ørn, vil det være naivt å tro at det ikke er tap av rein til rovdyr i Knutshø. Derfor er det viktig at en ser på eventuelle tap av rein til rovdyr. Økt kunnskap gir bedre forvaltning og oversikt. Antageligvis er deler av Knutshø innfor den regionen i Norge med høyest rovdyrtrykk på beitedyr over tid. Interaksjonen med rovdyr er derfor viktig å se på, slik at forvaltningen blir kunnskapsbasert. Tiltaket må prioriteres.

Reduksjon og tilpasning av motorferdsel i utmark i villreinområder. Tynset og Alvdal kommuner har egne retningslinjer for motorferdsel i kommunene som er vesentlig strengere enn på Trøndelagssida av villreinområdet etter det vi kjenner til. Vi tror det er vanskelig å redusere motorferdselen i Tynset og Alvdal ytterligere, for kjøringen til fritidsboliger og øvrige formål er minimal. Dispensasjonene går i hovedsak på kjøring i forbindelse med landbruks- og utmarksnæring. Vi nevner også at det er en begrenset kjøring av skiløyper. Administrasjon tilrår et samkjørt motorferdselsreglement i Knutshø, slik at det er likebehandling på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Uansett må en ta høyde for kjøring i næring kan fortsette som før både sommer- og vinterstid. Dette gjelder primært landbruksformål samt utleie av jakt og fiskerettigheter. Grunneiere har en betydelig inntekt på utleie av utmarksrettigheter som en viktig del av gårdsdriften.

Tiltakene i planen som omfatter ferdse i utkastet til tiltaksplan. Ferdsele og trafikken i området øker årlig. Det er satsing på bruk og tilrettelegging av fjellområdet fra privat næringsliv til kommuner og statlige myndigheter. Friluftsløven og bruken av utmarka står sterkt i Norge, og det fører selvsagt til økt forstyrrelse av villreinen. Samtidig er bruken av området viktig for kommunens innbyggere og næringsliv. Vi tenker at en bør kanalisere ferdsele vekk i fra trekkruter og viktige leveområder. Det er unødvendig å skilte for eks. turstier inn i områder og fjell som frekventeres oftere av reinen. Turistene bør kanaliseres til områder og fjelltopper der en sjelden treffer på rein. Lokalbefolkningen bruker hele området på en mer skånsom måte uten å måtte gå etter en merket sti. Dersom lokalbefolkningen blir stengt ute fra fjellområdet med regulering av ferdsele eller til og med et ferdseleforbud, vil det møte stor motstand lokalt. Sti- og løypeplaner kan føre til økt uønsket ferdsele, på den annen side kanalisere ferdsele og redusere konflikter. Vernestatus i våre villreinområder kan også føre med seg økt turisme, som igjen er negativt for villreinen. Administrasjonen mener ferdselestriksjoner ikke er en løsning, men heller tilrettelegging for å styre ferdsele. Det antas at turistene ønsker merkede stier, lokalbefolkningen finner frem uansett. I utgangspunktet anbefaler ikke administrasjonen å legge inn en regulering av sykling i Knutshø, da bør en heller vurdere å regulere den organiserte sykkelaktiviteten. Men el sykkel aktivitet på stier i fjellet bør tas opp til vurdering i villreinområdet.

Kommunene har forvaltet Knutshø godt i mange år, dette har vært med på å forme fjellområdet slik vi kjenner det i dag. Bruken av utmarka i næring og til fritidsformål er viktig lokalt i Nord- Østerdal. God dialog med alle interessenter før tiltak iverksettes er viktig. En kan starte med de minst inngripende tiltakene, dersom tiltakene ikke bedrer vilkårene for villreinen kan man vurdere hardere tiltak. Fakta- og kunnskapsbasert forvaltning av Knutshø villreinområde fremover blir viktig.

Vedtaketts konsekvenser for klima og miljø

Formålet med tiltaksplanen er å bedre levevilkårene for villreinen i Knutshø. Arealbruk vil påvirkes. Tiltaksplanen vil derav ha positiv effekt for klima og miljø.

Kommunedirektørens innstilling

Kommunestyret i Alvdal avgir høringsuttalelse til tiltaksplanen for Knutshø villreinområde som saksvurderingen uttrykker.

Kommunestyret 22.05.2025

Behandling

Votering nr 1 - Votering over kommunedirektørens innstilling

For: 15 stemmer (88%) - Ap 3, H 3, Sp 8, UA 1

Stemmer:

Per Arne Eggen (Sp)

Johnny Hagen (Ap)

Leif Estenson Langodden (Sp)

Mona Murud (Sp)

Tor Eggestad (Sp)

Ole Arne Sandli (Ap)

Karoline AspelienTrønnes (Ap)

Oda Grøtting (Sp)

Terje Skaret (H)

Trond Idar Paaske (H)

Anne Goro Øynes Fanebust (Sp)

Jan Erik Bjørn (Sp)

Arne Nytrøen Solvang (Sp)

Liv Gjermundshaug Thoresen (H)

Ingvar Martin Brohaug (UA)

Mot: 2 stemmer (12%) - SV/R 1, V 1

Stemmer:

Gjertrud Marie Kjølhauk Bakkeng (SV/R)

Lars Ernst Jonsmoen (V)

Vedtak

Kommunestyret i Alvdal avgir høringsuttalelse til tiltaksplanen for Knutshø villreinområde som saksvurderingen uttrykker.